

Denumirea
practicii:

**Ofițerii
responsabili
pentru
transparentă
și prevenirea
corupției
(RTPC) și
planurile
trienale**

Categoria
practicii:

Numirea unei
autorități
instituționale
anticorupție

Contact:

- Denumirea instituției/autorității: Autorità Nazionale Anticorruzione (ANAC)
- Site: <http://www.anticorruzione.it/portal/public/classic/>
- Email: protocollo@pec.anticorruzione.it

Țara:

Italia

Riscul (riscurile) de fraudă contracarat(e)

- Conflictul de interese
- Corupția

Context și obiectiv(e)

Autoritatea Națională Anticorupție din Italia (ANAC) a fost înființată în 2012 în urma „Legii anticorupție” (Legea nr. 190/2012 privind prevenirea și combaterea corupției și a activităților ilegale în administrația publică). ANAC a început cu 30 de membri ai personalului. În prezent, însă, ca urmare a fuziunii cu Autoritatea de Supraveghere a Contractelor Publice în 2014, ea numără aproximativ 300 de membri ai personalului.

Legea anticorupție subliniază importanța prevenirii comportamentului fraudulos. În acest scop, ANAC a introdus un Plan național anticorupție (NACP) completat de următoarele două măsuri la nivel subnațional:

- Planul trienal pentru transparentă și prevenirea corupției (PPCT)
- Ofițerul responsabil pentru transparentă și prevenirea corupției (RTPC)

Descrierea practicii

Planul trienal pentru prevenirea corupției

Conform legii, fiecare agenție/administrație publică/întreprindere complet controlată de stat trebuie să elaboreze un **plan trienal pentru prevenirea corupției (Piano triennale prevenzione corruzione)**. Fiecare plan identifică, analizează și anticipează riscurile specifice ale corupției în administrația publică și indică măsuri preventive adecvate. În mod crucial, planul trebuie elaborat în urma *implicării cetățenilor și a altor părți interesate relevante*. Acest lucru înseamnă că fiecare administrație trebuie să organizeze consultări publice și să solicite contribuții cu privire la plan înainte de punerea sa în aplicare. Planul trebuie să ia în considerare dimensiunea, caracteristicile și riscurile specifice ale administrației, urmând liniile directoare naționale¹. Un exemplu de astfel de plan al Agenției autorităților de management pentru coeziune teritorială:

Agencia pentru coeziune teritorială - anexă la Planul trienal pentru transparență și prevenirea corupției 2019-2021 https://www.agenziacoesione.gov.it/wp-content/uploads/2019/02/Decreto_24_2019_ALL3.pdf.

Ofițerul responsabil pentru transparență și prevenirea corupției (RTPC)

De asemenea, fiecare administrație publică trebuie să numească un ofițer responsabil pentru transparență și prevenirea corupției. Funcțiile acestui ofițer sunt:

- coordonarea și punerea în aplicare a planului și a măsurilor acestuia;
- revizuirea tuturor procedurilor interne/aplicațiilor IT în consecință;
- alertarea autorităților competente dacă măsurile anticorupție nu sunt respectate;
- verificarea dacă sunt adoptate sisteme de rotație în momentul numirii funcționarilor publici pentru activități, pentru care există un risc mai mare de infracțiuni de corupție;
- asigurarea respectării Decretului legislativ 39/2013 privind situațiile de incompatibilitate cu funcțiile publice.

Această practică alcătuită din două părți (planuri și ofițer) se aplică fără îndoială și administrațiilor publice care gestionează fonduri ESI. În acest scop, a fost semnat un Memorandum de înțelegere cu autoritatea de management (Agencia pentru coeziune teritorială) a Programului operațional național 2014-2020 „PON GOV” pentru a dezvolta un set de indicatori specifici pentru combaterea fraudei în administrația publică².

Două exemple de aplicații la nivelul autorităților de management naționale și regionale:

- La nivel național: planul Ministerului Muncii pentru programele operaționale naționale³
- La nivel regional: planul autorității de management din Puglia pentru Programul operațional regional FEDER-FSE⁴,

Pentru a sprijini schimbul de practici, ANAC a creat o platformă pentru a colecta planurile. Fiecare administrație poate decide să-și încarce planul online. Astfel, planurile sunt disponibile publicului și pot oferi contribuții pentru practici standardizate la nivelul tuturor administrațiilor publice italiene. În plus, platforma permite ANAC să monitorizeze procedurile și să identifice tendințele. Până în prezent, 3 400 de administrații publice au actualizat informațiile privind baza de date.

În plus, există acum o bază de date cu ofițeri RTPC. Aceasta funcționează în mod voluntar, dar include, în prezent, aproximativ 5 000 de ofițeri⁵. În cele din urmă, ANAC a lansat o platformă de cooperare socială denumită FORUM RPCT pentru a sprijini și mai mult schimbul de practici în cadrul rețelei RPCT⁶, precum și o zi publică pentru transparență dedicată ofițerilor RTPC (în 2020 ANAC a găzduit evenimentul online, la care au fost prezenți 1 000 de participanți).

Caracteristici unice

Aceste două practici sunt inovatoare din următoarele motive:

- Implicarea părților interesate și consultări publice. Toate planurile sunt supuse controlului public. Administrațiile publice trebuie să caute în mod activ contribuția cetățenilor și a părților interesate. Există două moduri în care administrațiile italiene organizează consultări publice. Acestea publică planul online, inclusiv un formular pe care utilizatorii îl pot folosi pentru a-și

¹ https://www.interno.gov.it/sites/default/files/modulistica/nuovo_piano_2020-2022.pdf

² <https://www.anticorruzione.it/portal/rest/jcr/repository/collaboration/Digital%20Assets/anacdocs/Attivita/ProtocolliIntesa/2017/prot.Anac.20.11.2017.indicatori.corruzione.pdf>

³ <https://www.lavoro.gov.it/Amministrazione-Trasparente/Altri-connuti/Documents/PTPCT-2020-2022.pdf>

⁴ <https://por.regione.puglia.it/documents/43777/165442/Policy+Antifrode+POR+Puglia+20142020.pdf/fb99adc5-4278-5e81-3c44-7e02bc86b6d8?t=1564393298806>

⁵ <http://dati.anticorruzione.it/#/rpct>

⁶ https://www.anticorruzione.it/portal/rest/jcr/repository/collaboration/Digital%20Assets/anacdocs/Comunicazione/Eventi/lettera%20RPCT%202020_VS_2.pdf

oferi contribuția. Ca alternativă, administrațiile identifică părțile interesate cheie și organizează consultări.

- Transparență și asumarea răspunderii. În momentul în care propune planurile, autoritatea relevantă trebuie să însoțească publicarea planului cu o notă explicativă a modului în care a fost elaborat planul. Acest demers este în conformitate cu Decretul-lege 33/2013 privind transparența.
- Măsurile supravegheate de ofițerul RTPC privesc atât administrația în ansamblu, cât și comportamentul fiecărei persoane.

Efecte și rezultate

O mai bună performanță a gestionării publice: un studiu comparativ realizat în 2015 și bazat pe interviuri structurate cu ofițeri RPCT din municipalitățile mari indică o corelație pozitivă între punerea în aplicare a planurilor și ciclul de performanță al fiecărei municipalități⁷.

Raportul de țară al Biroului ONU pentru Droguri și Criminalitate pentru ciclul de revizuire 2016-2021⁸ a remarcat reușita ofițerilor RPCT și, la pagina 23 din raport, a subliniat faptul că proiectul reprezintă o bună practică. Introducerea unui ofițer anticorupție dedicat în cadrul fiecărei agenții de stat a condus la un grad mai mare de punere în aplicare a măsurilor corective.

Principalii factori ai succesului

- Garantarea autonomiei ofițerilor RPCT și protejarea acestora împotriva presiunilor nejustificate din partea politicienilor.
- Ofițerii RPCT trebuie să fie aibă un profil de înalt nivel, să dispună de o autoritate adecvată în administrație și să reunească abilitățile/competențele potrivite.
- Planuri specifice/concentrate care identifică riscurile specifice și relevante pentru administrație.

Provocări întâmpinate și învățăminte desprinse

Cele mai înalte niveluri ale administrațiilor nu acordă întotdeauna o atenție adecvată luptei împotriva corupției. **Este necesar să existe o mai mare conștientizare a anticorupției la cele mai înalte niveluri și o cultură clară care să promoveze anticorupția la nivelul tuturor administrațiilor. De exemplu, există încă un nivel scăzut de rotație a funcționarilor executivi care desfășoară activități în zone cu un risc mai mare de corupție. Rotația este necesară pentru a preveni relațiile de putere inadecvate care ar putea duce la comportamente frauduloase. Cu toate acestea, dovezile arată că rotația este adoptată doar de 40 % dintre administrații.**

Potențialul de transferabilitate

Această practică a fost partajată cu alte țări în cadrul proiectelor de înfrățire ale UE (Serbia, Turcia, Muntenegru), iar alte guverne analizează în prezent introducerea ofițerilor responsabili cu transparența și prevenirea corupției în administrațiile locale.

Modelul a fost aplicat în contextul EXPO 2015 Milano și, prin urmare, a fost utilizat ca exemplu de OSCE (Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa) în atelierile sale tehnice pe tema prevenirii corupției.

⁷ <http://qualitapa.gov.it/sitoarcheologico/risorse/focus/focus-detail/article/benchmarking-sullimpatto-organizzativo-dei-piani-triennali-di-prevenzione-della-corruzione-tra-i-co/index.html>